

Fenilketonüri ve Gebelik Fenilketonüride Tedavi Seçenekleri

Prof. Dr. Yeşim ÖZTÜRK

Çocuk Gastroenteroloji, Hepatoloji ve Beslenme, Metabolizma Ünitesi
2011- İZMİR

Gebelik ve fenilketonüri

(Maternal fenilketonüri/Maternal HPA)

Fenilketonürlü bireylerin günümüzde daha iyi bir şekilde tedavi edilmeleriyle erişkin çağa sağlıklı bir şekilde ulaşmaları ve evlenip çocuk sahibi olmaları mümkün olmaktadır.

Yaklaşık 40 yıldan beri fenilketonürlü bir annenin hamileliğinde **yüksek kan fenilalanin düzeylerinin bebek için zararlı** olduğu bilinmektedir.

Düşüklere neden olabilmektedir.

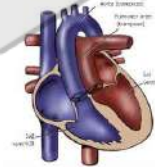

Gebelik ve fenilketonüri

(Maternal fenilketonüri/Maternal HPA)

Bebekte:

- Zeka geriliği
- Düşük doğum ağırlığı
- Büyüme ve gelişme geriliği
- Öğrenme güçlükleri
- Şaşılık
- Başın küçük olması
- Yüzde şekil bozukluğu
- Doğumsal kalp hastalıkları
- Omurlarla ilgili bozukluklar

Bebek fenilketonürlü ya da normaldir ancak anne kanındaki yüksek fenilalanin bebeğin hayata bu sorunlarla başlamasına ve ömür boyu bu sorunlarla yaşamasına neden olmaktadır.

Gebelik ve fenilketonüri

(maternal fenilketonüri/maternal HPA)

- Genç fenilketonürlü kızların, evlilik çağındaki fenilketonürlü hanımların eğitimi çok önemlidir.
- Eğer hazırlıksız gebelik olduysa veya gebelik 12 haftadan büyük, kan fenilalanin düzeyi 10mg/dL'den fazla ise sonlandırılmalıdır.
- Fenilketonürlü ya da hiperfenilalaninemili her anne adayı **hamile kalmadan 3 ay önce** ve **gebelik boyunca** tedavi edilmelidir.

Gebelik ve fenilketonüri

(maternal fenilketonüri/maternal HPA)

- Hamile kalınmadan en az **3 ay önce** kan FA düzeyi **<1.6-4 mg/dL** olacak şekilde fenilalaninden kısıtlı diyet yapılmalı ve bütün gebelik boyunca sürdürülmelidir. Bu diyet hamile olmayan fenilketonürlü erişkinlerin diyetinden daha sıkıdır.
- Gebelik boyunca protein alımının büyük kısmı fenilalanin içermeyen formüllerden karşılanmak zorunda kalınmaktadır. Bu formüllerde besin öğelerinin büyük kısmı bulunmakla birlikte anne adayları besinsel eksiklikle karşı karşıya kalabilir. **Kalsiyum, fosfor, demir, folik asit, B12 vitamini ve çinko, selenyum** diyete eklenmelidir.

Gebelik ve fenilketonüri

(maternal fenilketonüri/maternal HPA)

- Kan FA düzeyi **haftada iki kez ya da en az hafta bir kez** kontrol edilmeli,
- Haftada bir kez **kilo ölçümü** yapılmalı
- Psikososyal destek alınmalı
- Hastaneye yatış..

Bu sayede sağlıklı bir bebek sahibi olmak mümkündür.

Gebelik ve fenilketonüri

(maternal fenilketonüri/maternal HPA)

Trimester ve yaş	Fenilalanin (mg/gün)	Tirozin (g/gün)	Protein (g/gün)	Enerji (Kcal/gün)
1. trimester				
15-19 yaş	200-600	5.75-7.5	≥75	2500 (2000-3500)
≥19 yaş	200-600	4.5-7	≥70	2500 (2000-3000)
2. trimester				
15-19 yaş	200-800	5.75-7.5	≥75	2500 (2000-3500)
≥19 yaş	200-800	4.5-7	≥70	2500 (2000-3000)
3. trimester				
15-19 yaş	300-1200	5.75-7.5	≥75	2500 (2000-3500)
≥19 yaş	300-1200	4.5-7	≥70	2500 (2000-3000)

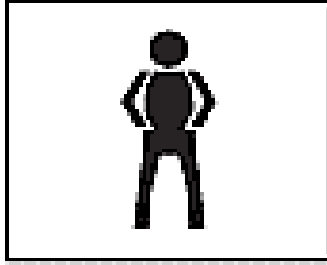
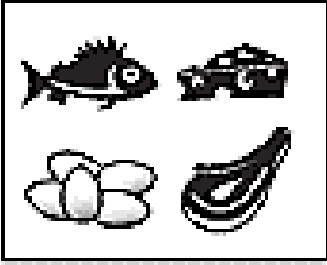
Fenilketonüri tedavisi

**Ömür boyu,
hassasiyetle sürdürülen,
programlı bir yaklaşım gerektirir.**

Metabolizma uzmanı, diyetisyen, sosyal hizmetler uzmanı, nöroloji ve psikiyatri uzmanları ile birlikte

Amaç kan FA düzeyini düşürmek, normale indirmek,
yaşam kalitesini arttırmak

Gıdalardan gelen protein

Kaslardan gelen protein

FENİLALANİN

Fenilalanin hidroksilaz

TİROZİN

BH₄

BH₂

Fenilketonüri tedavisi

Hastalığı yok eden bir tedavi yöntemi yok.

Ancak beyin üzerine etkilerini önleyecek tedavilerimiz var:

- Düşük fenilalanin içeren **diyet**le tedavi

En güvenli ve en geçerli tedavi yöntemi !

- Büyük nötral amino asitlerle tedavi (PreKunil Tablet)
- BH₄ ile tedavi (Kuvan)
- Enzim tedavisi
- Gen tedavisi

Düşük fenilalanin içeren diyet tedavisi

Daha erken ve ömür boyu süren

Kan fenilalanin düzeyi **>10mg/dL** olan her çocuk tedavi edilmeli

Düşük fenilalanin içeren diyet tedavisi

Fenilalanin içermeyen mamalar, tıbbi besinler

Günlük fenilalanin ihtiyacı için doğal besinler diyete eklenir

Hedeflenen kan FA düzeyi: yenidoğan-12 yaş = 2-6 mg/dL
12 yaş üzeri = 2-15 mg/dL

Hedef günlük tirozin alımı 100-120 mg/kg/gün

Düşük fenilalanin içeren diyet tedavisi

- **Diyet tedavisi almakta olan çocukta yüksek kan fenilalanin düzeylerinin nedenleri;**
  - Enfeksiyonlar, travmalar, cerrahi sonucu artmış doku yıkımı
  - Diğer esansiyel amino asitlerin ve/veya enerjinin yetersiz alınması
  - Büyüme hızının yavaşlaması sonucu azalmış fenilalanin ihtiyacı
  - Tedaviye uyumun iyi olmaması

Düşük fenilalanin içeren diyet tedavisi

- **Normalden düşük kan fenilalanin düzeylerinin nedenleri;**

- Büyümenin hızlanmasına bağlı fenilalanin ihtiyacında artış
- Enfeksiyon sonrası düzelme dönemi
- Diyetin iyi anlaşılabilmesi veya bebeğin verilen besinleri reddetmesi sonucu yetersiz beslenme

Düşük fenilalanin içeren diyet tedavisi

• Diyet tedavisi sırasında gelişen ciddi fenilalanin eksikliğinde neler olur ? (Kan fenilalanin düzeyi çok düşük)

- Büyüme geriliği
- Deri döküntüleri
- Kansızlık, kemik iliği hücrelerinde vakuolizasyon
- Kemiklerde yıkım
- Havale geçirme
- İshal
- Saçlarda dökülme
- Ölüm

Tedavi süresi

Ömür boyu

Tedavi erken kesilirse:

- Bilişsel fonksiyonlarda bozulma
- Konsantrasyon süresinde kısalma, unutkanlık
- Depresyon, huzursuzluk, davranış bozuklukları, panik, açık alan korkusu, benlik saygısında azalma
- Ani gelişen nörolojik bozukluklar
  - Körlük
  - Felç

Büyük nötral amino asitlerle tedavi (preKunil tablet)

“ tirozin, izolösin, lösin, valin, triptofan, metiyonin, histidin”

Fenilalanini beyin hücrelerinin içine taşıyan sistemin

ortak kullanımı-**yarışma**

kan-beyin bariyerinde yarışma

Beyine fenilalanin geçişini azaltması bekleniyor.

**Fenilalaninden kısıtlı diyet ile birlikte LNAA verilmesi
güvenli ve etkin
(HPA'yi %50 ↓)**

Büyük nötral amino asitlerle tedavi (preKunil tablet)

- Bağırsak fenilalanin emilimini azaltmakta
- 1985'ten beri Danimarka'da büyük fenilketonürlü bireylerde kullanılıyor
- Diyete uyumu iyi olmayan büyük hastalarda kullanılmakta
- Yaygın kullanılmıyor
- Araştırmalara ihtiyaç var

BH₄ ile tedavi

(6-R-erythro-5,6,7 tetrahydrobiopterin)

Sentetik BH₄ preparatı: Sapropterin-Kuvan

Fenilalaninden kısıtlı diyetle birlikte veya tek başına sentetik BH₄ preparatı

- **BH₄ yükleme testine cevap** veren (kan fenilalanininde %30'dan fazla düşüş),
- PAH geninde **belirli mutasyonları** olan hafif hiperfenilalaninemi ve fenilketonüri vakalarında kullanılmalı

Enzim yerine koyma tedavisi

- Fenilketonüri fare modellerinde

Fenilalanin amonyak liyaz (PAL)

Gen tedavisi

- Fenilketonüri fare modellerinde,
Fare Pah-cDNA içeren rekombinant adenoassociated virus serotip 8

Fenilketonüri izlemi

- Düzenli aralıklarla entelektüel, nörolojik, nöropsikolojik, davranışsal incelemeler
- Hastalığın gidişatı tanı alıp tedaviye başladığı yaş ve mutasyon tipi ile ilişkilidir.

Yaş	Biyokimyasal izlem*	Klinik izlem	Entellektüel ve kişilik gelişimi
0-3 ay	7-14 günde bir	1-3 ayda bir	
4-12 ay	7-14 günde bir	1-3 ayda bir	Kontrol
1-2 yıl	7-14 günde bir	2-6 ayda bir	
2-3 yıl	7-14 günde bir	2-6 ayda bir	Kontrol
4-6 yıl	14 günde bir	3-6 ayda bir	Kontrol
7-9 yıl	14 günde bir	6 ayda bir	
10-12 yıl	Aylık	6 ayda bir	Kontrol
13-15 yıl	Aylık	6 ayda bir	Kontrol
Adölesan/Erişkin	Aylık-2 ayda bir	6-12 ayda bir	Kontrol
Maternal FKÜ	Haftalık	İki ayda bir	

Teşekkürler

yesin@zturk.com